

Алла СИНЕЖУК,
викладачка предмета «Біологія, екологія»,
ДНЗ «Малинський професійний ліцей»

**Узагальнений досвід роботи
на тему: «Професійне спрямування викладання
предмета «Біологія, екологія» - важлива складова
освітнього процесу»**

Актуальність досвіду

Проблемна тема, над якою з 2020 року працює Синежук А.В. – «Професійне спрямування викладання предмета «Біологія, екологія» - важлива складова освітнього процесу». Під час викладання предмету викладач поєднує два види навчання – загальноосвітнє та професійне. Співвідношення загальної і професійної освіти є головним принципом професійної спрямованості.

Актуальність професійного спрямування викладання біології в умовах реформування професійно-технічної освіти в Україні набуває особливого значення. Її актуальність зумовила нові соціальні запити, адресовані професійно-технічним навчальним закладам: активний зміст навчання, диференціація і інтеграція природничих наук, тісний зв'язок науки з практикою. При проведенні уроків з професійним спрямуванням у здобувачів освіти розширюється кругозір, розвивається логічне мислення, активізується увага, зростає зацікавленість до предметів, що вивчаються.

Робота викладача є безперервним пошуком таких методів і прийомів, форм і засобів, які сприяли б успішному навчанню здобувачів освіти. Кожна людина хоче бути успішною і щасливою, почуватися впевнено в усіх життєвих ситуаціях: і в навчанні, і в трудовій діяльності. Завдання П(ПТ)О полягає у формуванні особистості творчої, конкурентно спроможної, здатної самостійно здобувати знання і застосовувати їх, приймати нестандартні рішення. Завдання педагога – допомогти особистості дитини зрости в успіху, дати відчутти радість від здолання труднощів, дати зрозуміти, що задарма в житті нічого не дається, скрізь необхідно прикласти зусилля.

Теоретична база досвіду

Дослідження, прояв та аналіз професійного спрямування при викладанні біології відображається у роботах як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. На рівні загальних положень відображається в Українському журналі медицини, біології та спорту [3]. У книзі Павлевської С. подано опис понад 400 професій – від популярних, до таких, про які навіть не знали раніше.[2]. У загальній методиці В. В. Чубар розглянуто орієнтацію старшокласників на робітничі професії. [4]. Вінник Л. у своїй методичній розробці розкриває сутність міжпредметних зв'язків при виборі майбутньої професії. [1]. У наукових працях М. С. Головань, О. А. Грішнової, В. О. Калініна, Н. В. Нагорної, Г. Г. Руденко та інших трактується сутність ключових понять «професія» та «викладання», широка дискусія щодо яких триває до сьогодні.

Технологія досвіду

Професійна спрямованість викладання предмета «Біологія, екологія» Аллою Віталіївноюце – таке використання форм та методів навчання, які забезпечують засвоєння здобувачами освіти передбаченого програмою мінімуму знань, умінь і навичок, водночас сприяють цілісному і ціннісному за характером ставленню до даної професії, формуванню професійної якості особистості.

Завдяки професійно-спрямованим урокам розширюється кругозір здобувачів освіти, розвивається логічне мислення, активізується увага, зростає зацікавленість до предмета, забезпечується краще вивчення теоретичного матеріалу і формування у здобувачів освіти

узагальнених наукових понять, що допомагає їм застосовувати здобуті знання на практиці, спрощує шлях до засвоєння нового матеріалу та підвищує ефективність уроку та освітнього процесу в цілому.

Професійне спрямування викладання предмета «Біологія, екологія» здійснюється з урахуванням таких принципів: формування необхідних компетентностей; особистісний підхід, спрямований на врахування вікових, індивідуальних особливостей здобувачів освіти, їх інтересів та здібностей, особливих освітніх потреб; громадянська спрямованість; мотивація здобувачів освіти до провадження науково-дослідницької та проєктної діяльності; спонукання до формування та розвиток «гнучких навичок» у здобувачів освіти (навичок презентації, роботи в групі, комунікації); використання технологій розвивального та проблемного навчання.

Шляхи реалізації професійного спрямування викладання «Біології, екології» наступні: пояснюються практичні застосування біологічних явищ і законів; демонструються відеофільми біологічно-екологічного змісту про генно-модифіковані організми і їх значення; підбираються задачі із біологічним змістом для кожної професії; зосереджується увага на розв'язанні задач з генетичним, екологічним змістом, при розв'язуванні яких здобувачі освіти більш конкретно усвідомлюють вибір і значення своєї професії, проводяться бінарні уроки.

Наприклад, спільно з викладачем предмету «Фізіологія харчування, санітарія, гігієна», викладач предмета «Біологія, екологія» проводився бінарний урок з теми «Раціональне харчування – основа нормального обміну речовин», де пояснювала здобувачам освіти з професії «Кухар, офіціант» енергетичну роль білків, жирів, вуглеводів, які складають основу вмісту продуктів харчування.

Професію «Слюсар з ремонту с/г машин та устаткування» пов'язує нерозривна робота з металами, які є складовою найпоширеніших речовин на Землі – алюміній, залізо, кальцій, магній, ртуть, вольфрам тощо. Постійна робота з металами, їх конструкціями, ремонтом чи оновленням обладнання клопітка і важка праця. Всі ці роботи відбуваються у навколишньому середовищі або пов'язані з ним, тобто у живій біологічній системі. Тому в групах під час вивчення біології особливу увагу потрібно приділити збереженню навколишнього середовища та утилізації металевих відходів. Такі питання ми розглядаємо при вивченні теми «Екологія» і «Сталий розвиток та раціональне природокористування».

Застосування різних педагогічних технологій професійного спрямування Аллою Синежук на уроках предмета «Біологія, екологія» розширює можливості вирішення такого складного педагогічного завдання, як формування професійної компетентності соціально-активного випускника, конкурентного на ринку праці.

На уроках Синежук А.В. використовувались різноманітні форми та засоби навчання: психологічні вправи для створення сприятливої атмосфери та згуртування здобувачів освіти; прогнозування; самоперевірка за зразком; незавершене речення; інтрига; відеоматеріали та мультимедійний супровід; онлайн-тести; онлайн-екскурсії тощо.

Провідне місце серед методів роботи викладача належить сьогодні методу проєктів. Метод проєктів – це система навчання, за якої здобувачі освіти отримують знання й уміння в процесі планування й виконання поступово ускладнюваних практичних завдань-проєктів. Суть методу полягає в тому, що потрібно не формувати, а розвивати особистість здобувача освіти у процесі свідомо мотивованої індивідуальної діяльності в групі для розв'язання спільного завдання. Основою проєктного методу є виконання різних навчальних і творчих проєктних завдань. З цікавістю здобувачі освіти працюють над проєктами: «Генетичний моніторинг у людських спільнотах», «Генотерапія та її перспективи», «Скринінг – програми для новонароджених», «Характеристика видів за видовими критеріями», «Стан екології в Україні. Наслідки екологічних катастроф» тощо.

Синежук А.В. часто використовує мультимедійну підтримку, демонструючи презентації, розроблені особисто в Microsoft PowerPoint, що сприяє активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти. На такому уроці викладач залишається одним із головних джерел інформації, а мультимедійні технології використовуються для підсилення наочності, одночасного підключення декількох каналів отримання інформації та більш зрозумілого пояснення навчального матеріалу.

Методичні розробки уроків

- «Поняття про онкогенні фактори та онкологічні захворювання. Профілактика онкологічних захворювань». Березень, 2021.

- «Основні закономірності функціонування генів у прокариотів та еукаріотів». Квітень, 2022.

- «Запліднення. Періоди онтогенезу у багатоклітинних організмів: ембріогенез». Листопад, 2023.

- Методична розробка уроку біології з використанням коуч-технологій «Білки, нуклеїнові кислоти: огляд будови й біологічні ролі». Вересень, 2024.

Створений дистанційний курс 13 уроків з теми «Сталий розвиток і раціональне природокористування» відповідно до навчальної програми для закладів загальної середньої освіти, затвердженої Міністерством освіти і науки України(наказ № 1407 від 23.10.2017 р.) Листопад-грудень, 2021.

Дистанційний курс з екології націлений на формування у здобувачів освіти екологічної культури, соціальної активності, відповідальності та готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і сталого (збалансованого) розвитку суспільства.

Викладачка постійно працює над поповненням та оновленням комплексно-методичного забезпечення уроків біології, екології, щоб забезпечити оптимальні умови для організації освітнього процесу. Створені тести по темах: «Біологічні основи здорового способу життя», «Екологія», «Спадковість. Мінливість», «Сталий розвиток та раціональне природокористування», «Обмін речовин і перетворення енергії», «Репродукція та розвиток». Розроблені вправи по 22 темах на Інтернет-ресурсі [learningapps](https://learningapps.org). Знято відеофрагментів 3-х уроків з тем: «Антропічний вплив на атмосферу», «Концепція сталого розвитку та її значення. Природокористування в контексті сталого розвитку», «Поняття про екологічне мислення. Необхідність міжнародної взаємодії у справі охорони довкілля». Уроки 119,125,126. Листопад-грудень, 2021.

Викладач активно здійснює профорієнтаційну роботу, яка полягає у зустрічі з випускниками ліцеїв, гімназій Малинської ОТГ, батьками, створенні і розповсюдженні буклетів про ліцей.

Синежук А.В. постійно вдосконалює свій фаховий рівень та поширює власні професійні здобутки серед колег.

Участь у засіданнях методичної комісії викладачів природничо-математичних дисциплін ліцею, виступи на теми:

- «Застосування інноваційних технологій на уроках з метою формування комунікативних компетентностей здобувачів освіти» 05.12.2020.

- «Активізація пізнавальної діяльності здобувачів освіти на уроках природничих дисциплін» 10.02.2021.

- «Культура педагога – умова успішної професійної діяльності» 08.04. 2021.

- «Елементи екологічної освіти на уроках предметів природничо -математичного циклу» 21.12.2021.

- «Новітні технології навчання та особливості їх використання під час вивчення предметів природничо-математичного циклу» 23 02. 2022.

- «Професійне спрямування при викладанні природничих дисциплін з використанням технологій змішаного (дистанційного) навчання 05.10.2022.

- «Інноваційні технології, як засіб формування екологічної компетентності здобувачів освіти на уроках біології» 09.03.2023

- «Цифрові технології для полегшення формування умінь ЗО швидко адаптуватися до умов, що змінюються. Посилення мотивації до самоосвіти та саморозвитку» 26.10.2024.

- «Іноваційні підходи до навчання під час вивчення біології: досягнення та виклики» 25.04.2025.

Участь у засіданнях обласної методичної секції викладачів природничих дисциплін, виступи на теми:

- «Педагогічний коучинг як засіб максимального розкриття можливостей кожного здобувача освіти для отримання найвищого професійно-значущого результату викладача, здобувача та учня» 03.12.2020.

- «Продуктивне навчання, в тому числі при підготовці здобувачів освіти до ЗНО, з акцентом на системі тестів, як ефективного засобу контролю знань здобувачів освіти» 10.05.2022.

- «Професійне спрямування викладання предмета «Біологія, екологія» - важлива складова освітнього процесу» 11.10.2023.

- «Міжпредметні зв'язки як засіб активізації пізнавальної активності здобувачів освіти на уроках біології. 12.03.2023.

Методична розробка Синежук А.В. у виданні:

Методична розробка уроку біології з використанням коуч-технологій «Білки, нуклеїнові кислоти: огляд будови й біологічні ролі». Вересень 2024.

Виступи на наукових конференціях та Всеукраїнських заходах

1. Участь у Всеукраїнській науково-практичній конференції до Всесвітнього дня охорони навколишнього середовища «Охорона довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки». Виступ «Природа та війна: як військове вторгнення Росії впливає на довкілля Житомирщини». 03.06.2022.

2. Участь у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Модернізація змісту професійної освіти в умовах Євроінтеграції України 2022». Виступ. Тема: «Екологізація професійної освіти в Україні». 20.10.2022.

3. Участь у Всеукраїнській науково-практичній конференції, Запоріжжя. Тема «Психологічна складова роботи викладача» 29.11.2023.

4. Участь у III Всеукраїнській науково-практичній конференції Тема «Екологоорієнтовна діяльність ДНЗ «МПЛ». 5.06.2024.

Участь у обласних та Всеукраїнських конкурсах

1. Участь у обласному конкурсі на кращий дистанційний курс з навчального предмета в рамках реалізації обласного проєкту «Інформаційно-методичний простір професійної освіти Житомирщини». Грудень, 2021.

2. Методична розробка виховного заходу «Живи і працюй в Україні». Грудень, 2023.

3. Методична розробка виховного заходу «Об'єднані єдиною метою». Грудень 2024.
4 місце.

Підвищення кваліфікації

1. Підвищення кваліфікації при КЗ «ЖОППО» ЖОР. 30 годин, 25.03.2025-28.03.2025.

2. Підвищення кваліфікації при КЗ «ЖОППО» ЖОР. Тема «Удосконалення професійної компетентності». ЗСО № 02139713/5425-23, 30 годин, 23.05.2023-26.05.2023.

3. Підвищення кваліфікації при Сумському державному університеті. Тема «Методи активізації навчального процесу: сучасні тренди». СП №05408289/1000-22. 30 годин, 06.06.-10.06.2022.

4. Підвищення кваліфікації при Сумському державному університеті. Тема «Запобігання та протидія булінгу в закладах освіти: нові реалії воєнного стану». СП №05408289/0905-22. 30 годин, 17.05-20.05.2022.

5. Підвищення кваліфікації при КЗ «ЖОППО» ЖОР. Тема «Методи активізації навчального процесу: сучасні тренди». №42139713/6426 -21, 30 годин. 20.06.-25.06.2021.

Сертифікати учасників конференцій, онлайн-тренінгів та вебінарів на тематику:

1. «Інновації в освіті: проблеми, тенденції та перспективи розвитку», II Всеукраїнська науково-практична конференція (9 год, 24.04.2024)

2. «Охорона довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки», III Всеукраїнська науково-практична конференція (9 год, 05.06.2024).

3. «Цифрові інструменти Google для освіти» – базовий і середній рівні (45 год., 2023).

4. «Протидія та булінгу (цькуванню) в закладах освіти (80 год., 07.02.2023).

попередження

5. «Управління конфліктами» (16 год., 14.09-20.09.2022).

6. «Програма Zoom: питання та відповіді» (3 год., 19.01.2021)

7. «Особливості впровадження інноваційних освітніх технологій ЗЗСО» (15 год., 21.03.2021).

8. «Емоційний інтелект та особистісне зростання» (3 год., 2021).

9. «Професійна майстерність вчителя – вимога сьогодення», Всеукраїнська науково-практична онлайн-конференція (15 год., 2021).

10. «Шляхи розвитку науки в сучасних кризових умовах», Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (2020).

11. «Використання педагогічних технологій у ЗЗСО» (15 год., 2020).

12. «Професійне вигорання педагога: інструменти самопомогі» (3 год., 13.05.2020).

Проведені відкриті виховні заходи Синежук А.В.

01.10.2024 виховний захід-турнір до Дня козацтва «Мужність і відвага крізь покоління»

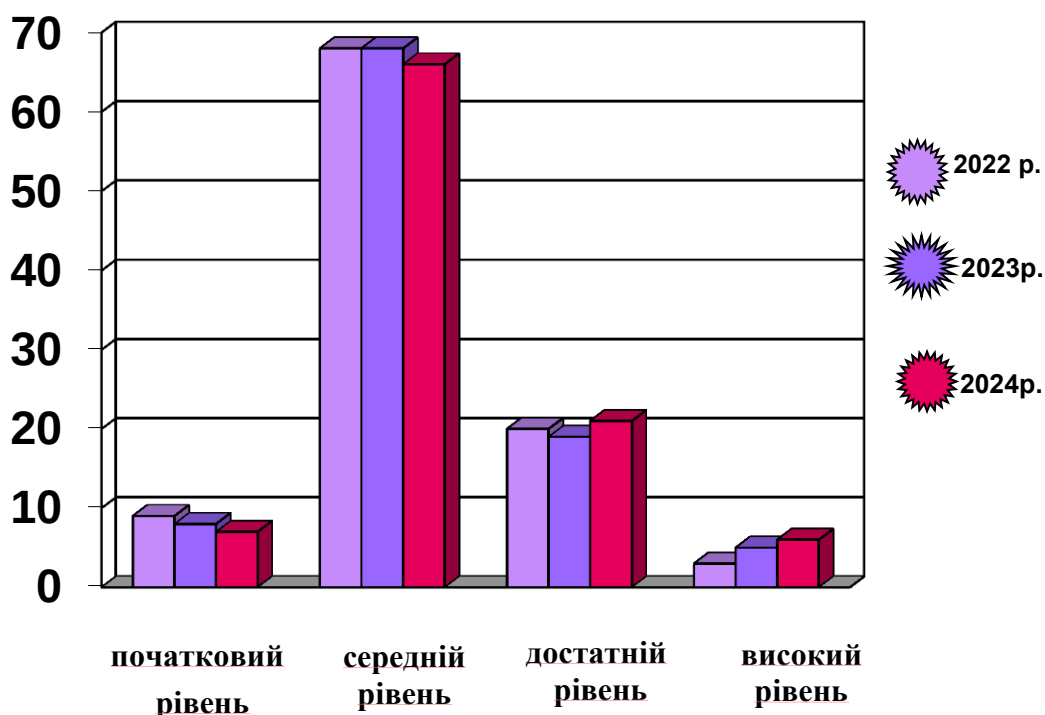
26.04.2024 година пам'яті «Попіл Чорнобиля»

22.11.2022 заочна екскурсія пам'яті «Герої Базару»

Результативність досвіду

Завдяки професійному спрямуванню викладання біології рівень навчальних досягнень у здобувачів освіти з предмета, які викладає Синежук А.В., зріс. Здобувачі освіти краще засвоюють матеріал, більш впевнено висловлюють свою думку; вчаться толерантно вирішувати конфліктні ситуації, проявляють бажання працювати на уроці; самостійно працюють над навчальною і додатковою літературою.

ВИСНОВОК

Актуальність професійного спрямування викладання біології в умовах реформування освіти в Україні набуває особливого значення. Її актуальність зумовила нові запити: активний зміст навчання, диференціація і інтеграція природничих наук, тісний зв'язок науки з практикою, можливість здобувачів освіти активно включитись в різноманітні сфери людської діяльності і в першу чергу через обрану професію. При проведенні уроків Аллою Синежук з професійним спрямуванням у здобувачів освіти розширюється кругозір, розвивається логічне мислення, активізується увага, зростає зацікавленість до предметів, що вивчаються.

Свою роботу викладачка Синежук А.В. висвітлює на персональному сайті за покликанням:

https://docs.google.com/presentation/d/11kCL3UqJuGZYgOeYwuLEihAf0pXP_Hm3JTxcQ1DuoOw/edit#slide=id.p1

Узагальнений досвід роботи викладача біології, екології на тему: «Професійне спрямування викладання предмета «Біологія, екологія» - важлива складова освітнього процесу» розглянуто, обговорено та схвалено на засіданні методичної комісії педагогічних працівників природничо-математичних дисциплін (протокол №6 від 30.01.2025) та педагогічною радою (протокол засідання педагогічної ради ДНЗ «Малинський професійний ліцей» № 2 від 20.02.2025 р.).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вінник Л. Міжпредметні зв'язки як умова підвищення ефективності навчально-виховного процесу // Професійно-технічна освіта. – 2003. - №2. – 43с
2. Павлевська С. Професії. Оптимальний довідник для планування майбутнього. Режим доступу <https://www.yakaboo.ua/profesii-optimal-nij-dovidnik-dlja-planuvannja-majbutn-ogo.html> (дата звернення 11.12.2024)
3. Український журнал медицини, біології та спорту. (від 05.07.2016) Режим доступу, <https://jmbs.com.ua/> (дата звернення 24.12.2024)
4. Чубар В. В. Орієнтація старшокласників на робітничі професії в процесі профільного навчання технологій виробництва [Текст] // Сучасні інформаційні технології та методики навчання у підготовці фахівців. – Зб. наук. праць. – Вип. 19. – Київ-Вінниця, 2008. – С. 149–153.

Примітка: портфоліо Алли СИНЕЖУК, викладача біології, екології ДНЗ «Малинський професійний ліцей» – в електронних додатках